בס"ד

גליון מספר: 78

פרשת כי תשא

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

- העלון השבועי של קהילת מכון -

יגדיל תורה

דברים במחשבה
למה תפילות לא מתקבלות

פתרון החידה הקודמת
ברכה על אילני סרק

החידה השבועית
ברכה על שתיית מים

חטא ישראל בעת העדר משה

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו כאשר משה עולה לשמים בהר סיני ובושש לבוא, באים העם בטענה אל אהרן, שעל פניו נראית תמוה: וַיַּרְא הָעָם כִּי בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה הָיָה לוֹ:

הם אומרים שמכיוון שמשה מת, אנו זקוקים לאלהים חדשים אשר ילכו לפנינו, והשאלה המתבקשת כאן, והרי משה לא שימש חלילה כאלהים אלא כשליחו, אז מדוע להם לחפש אלהים חדשים ולא די להם שליח חדש על מנת למלא את החסר?

רש"י מסביר שם שהם התאוו לאלהות הרבה. אך לפי זה השאלה עודנה עומדת, מדוע להם לדרוש אלהים חדש ולא מסתפקים בשליח?

הרמב"ן מסביר שאלהים אין הכוונה לכח עליון כפשוטו אלא לשליח, וזו הייתה בקשתם. וכעין זה מצינו בתחילת הספר כאשר הקב"ה אומר למשה ביחס לאהרן אחיו: וְהָיָה הוּא יִהְיֶה לְּךָ לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה לּוֹ לֵאלֹהִים. וכמו שה' אומר למשה: רְאֵה נְתַתִּיךָ אֱלֹהִים לְפַרְעֹה.

יסוד זה מדויק גם ממה שביקשו "אלהים אשר ילכו לפנינו" ולא אלהים שנותן להם חיים בעולם הזה ובעולם הבא. וזה גם מסביר מדוע ברגע שמשה חזר הם בעטו בעגל ושרפו אותו, שהרי אם היה אלהים אין דרך להתייחס אליו כך בשום אופן.

וכן עולה מדברי ספר הכוזרי (מאמר א אות צז) שמבאר מה היה המניע לחטא העגל. אך תחילה הוא מקדים ומבאר שאומות העולם וכן ישראל באותו הזמן היה זקוקים לדבר ממשי לעבוד אותו:

כי האומות כלם בזמן ההוא היו עובדים צורות, ואלו היו הפילוסופים מביאים מופת על היחוד ועל האלהות לא היו עומדים מבלי צורה שמכוונים אליה ואומרים להמונם, כי הצורה הזאת ידבק בה ענין אלהי וכי היא מיוחדת בדבר מופלא נכרי. ומהם מי שמיחס זה אל האלהים, כאשר אנחנו עושים היום במקומות המכובדים אצלנו, עד שאנו מתברכים בהם ובעפרם ובאבניהם, ומהם מי שמיחס אותו אל רוחניות כוכב מן הכוכבים או חיל מן החיילים או מערכת מזל וזולת זה, ולא היו מסכימים ההמון על תורה אחת

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

למה התפילות שלנו לא מתגשמות?

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

לעיתים רבות מתעורר בחיינו הפרטיים או הכלליים צורך או חיסרון כזה או אחר שמעיב על חיינו ויוצר מכשול עמוק שמפריע במידת מה להמשך מסלול חיינו התקין. ייתכן שמתוך המצוק והשבר נכוון בעוצמה רבה על מילויו של חיסרון זה בתוך תפלתנו.

פעמים, אכן נזכה לישועה שלימה ונוכל לחוש את חסדיו הגדולים של השי"ת באופן מוחשי ומובהק. אך לצערנו פעמים רבות, אף לאחר תפילה כנה ואיתנה הנובעת מעומק ליבנו לא נחוש בשום שינוי, והחיסרון לא יתמלא כדבעי.

ייתכן ולאחר תפילה אחת או שתיים שלא התגשמו בפועל במציאות חיינו, לא נחוש כל ייאוש עמוק מענינה של התפילה. אך לאורך זמן, לאחר תפילות רבות - הן כאלו ציבוריות והן אלו הפרטיות - תחל להופיע בחיינו תחושה של ייאוש מעניינה של התפילה, תחושה המשגרת אל המישור המודע שבנו את המחשבה הארורה שאולי אין בכוחה של התפילה להשפיע ח"ו. תחושה זו יכולה היא להיות מודעת לחלוטין, עד כי יודה בה האדם בפה מלא, ולעיתים עלולה היא להיות תת מודעת, ורק רשמים של ייאוש כללי יגיחו מתוכה אל חיי האדם.

חכמינו זיכרונם לברכה זיהו את סכנת הייאוש בעניין זה והתייחסו אליה בדבריהם. בחכמתם המרובה הדריכו הם אותנו בדרך הנכונה והראויה שבה עלינו לצעוד, בעת בה תפילתנו איננה מתגשמת בפועל. נעיין בדבריהם (מסכת ברכות דף לב:):

אמר רבי חמא ברבי חנינא: אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'.

במציאות בה רואה האדם שתפילתו איננה התגשמה, עליו לחזור ולהתפלל על עניין זה ביתר שאת ויתר עז, וכל שכן שלא להוריד מעוצמת תפילתו הראשונה.

אלא שבמבט ראשון נראים דבריהם אלו תמוהים מעט. שכן כתוצאה מהם, עלול להתקבל בנפש האדם רושם גס, שככל שנפציר בבקשותינו בפני הבורא וניצור לחץ רב בפניו, נצליח לקבל את מבוקשנו.

כמובן שלא זאת כוונת הדברים, שכן חלילה לנו מלייחס לבורא תכונות המיוחסות לנבראים בשר ודם. בוודאי שבדבריהם העליונים של חז"ל גנוז עומק רב ועצום מאין כמותו, שעלינו לחשוף אותו מעט על מנת להבין את דבריהם כראוי.

הרב קוק זצ"ל מבאר את דבריהם הנפלאים של חז"ל בדרכו המיוחדת. נעיין מעט בדבריו (עין אי"ה ברכות, פ"ה, פסקה ע"ט):

תכלית התפילה והשגת המבוקש שבאה על ידה היא ביחוד כדי להוציא שלימות מיוחדת מן הכוח אל הפועל, לגדל כחות הנפש בציורי קדושה ושלימות. ודרכי הציורים רבים הם ורחבים ומסתעפים לפרטים רבים שאין להם קץ. וצור העולמים לפניו נגלו כל תעלומות איזה ציור מיוחד ראוי וחסר לכל נפש פרטית שתשתלם בה, וכפי אותו הציור שראוי להיות נשלם מזמין לפניו בראשי מסידור חכמתו העליונה, אותו חסרון וצורך תפילה.

מטרתה של התפילה, כפי שבואר במקומות רבים בדברי הרב- היא לרומם אותנו ולתקן את החסרונות שבנו. ע"י התעלות זו יכולים אנו להתרומם ולהיות ראויים לקבלת השפע שרוצה השי"ת להרעיף עלינו בכל רגע נתון. ע"י התפילה אנו מפנימים באמצעות כוח הרגש, את הערכים הרוחניים העליונים, ומתעלים לאורם.

וכאן מחדש הרב חידוש מופלא: לעיתים ישנם חסרונות רוחניים בחיינו, הדורשים תיקון מידי. הדרך שבה השי"ת מאותת לנו על החסרונות הרוחניים הקיימים בנו, היא ע"י הופעת חסרון גשמי באותו תחום שבו יש בנו חיסרון רוחני עמוק.

כך, כאשר ניגש אל התפילה, ומתוך החיסרון הגשמי נבוא לדקדק ולהעמיק בבקשה השייכת לעניין זה בתוך התפילה, ממילא נרומם גם את היסוד הרוחני שעליה נשענת בקשה זו, ונצליח אט אט לתקן את החיסרון הרוחני הדורש תיקון בקרבנו. לאור זאת ממשיך הרב ומסביר:

ע"כ אמר "קוה אל ד'", והתקוה היא שלימות בעצמה, ויסוד התקוה היא השלימות הראוי' להמשך מכשרון המעשים המוקדמים לה וזהו כל יסוד ההנהגה ותכלית פעולת התפילה. ע"כ נאמנה תדע כי בכל ציור של תקוה לד' נתקרבת אל המטרה, אלא שלא הגיעך עדיין מצד שעוד לא השלמת, ע"כ "חזק ויאמץ לבך" להשלים, "וקוה אל ד'".

במציאות בה רואה האדם שתפילתו איננה התגשמה, עליו לחזור ולהתפלל על עניין זה ביתר שאת ויתר עז, וכל שכן שלא להוריד מעוצמת תפילתו הראשונה.

אלא שבמבט ראשון נראים דבריהם אלו תמוהים מעט. שכן כתוצאה מהם, עלול להתקבל בנפש האדם רושם גס, שככל שנפציר בבקשותינו בפני הבורא וניצור לחץ רב בפניו, נצליח לקבל את מבוקשנו.

כמובן שלא זאת כוונת הדברים, שכן חלילה לנו מלייחס לבורא תכונות המיוחסות לנבראים בשר ודם. בוודאי שבדבריהם העליונים של חז״ל גנוז עומק רב ועצום מאין כמותו, שעלינו לחשוף אותו מעט על מנת להבין את דבריהם כראוי.

הרב קוק זצ״ל מבאר את דבריהם הנפלאים של חז״ל בדרכו המיוחדת. נעיין מעט בדבריו (עין אי״ה ברכות, פ״ה, פסקה ע״ט):

> תכלית התפילה והשגת המבוקש שבאה על ידה היא ביחוד כדי להוציא שלימות מיוחדת מן הכוח אל הפועל, לגדל כחות הנפש בציורי קדושה ושלימות. ודרכי הציורים רבים הם ורחבים ומסתעפים לפרטים רבים שאין להם קץ. וצור העולמים לפניו נגלו כל תעלומות איזה ציור מיוחד ראוי וחסר לכל נפש פרטית שתשתלם בה, וכפי אותו הציור שראוי להיות נשלם מזמין לפניו בראשי מסידור חכמתו העליונה, אותו חסרון וצורך תפילה.

מטרתה של התפילה, כפי שבואר במקומות רבים בדברי הרב- היא לרומם אותנו ולתקן את החסרונות שבנו. ע״י התעלות זו יכולים אנו להתרומם ולהיות ראויים לקבלת השפע שרוצה השי״ת להרעיף עלינו בכל רגע נתון. ע״י התפילה אנו מפנימים באמצעות כוח הרגש, את הערכים הרוחניים העליונים, ומתעלים לאורם.

וכאן מחדש הרב חידוש מופלא: לעיתים ישנם חסרונות רוחניים בחיינו, הדורשים תיקון מידי. הדרך שבה השי״ת מאותת לנו על החסרונות הרוחניים הקיימים בנו, היא ע״י הופעת חסרון גשמי באותו תחום שבו יש בנו חיסרון רוחני עמוק.

כך, כאשר ניגש אל התפילה, ומתוך החיסרון הגשמי נבוא לדקדק ולהעמיק בבקשה השייכת לעניין זה בתוך התפילה, ממילא נרומם גם את היסוד הרוחני שעליה נשענת בקשה זו, ונצליח אט אט לתקן את החיסרון הרוחני הדורש תיקון בקרבנו.

לאור זאת ממשיך הרב ומסביר:

> ע״כ אמר ״קוה אל ד׳״, והתקוה היא שלימות בעצמה, ויסוד התקוה היא השלימות הראוי׳ להמשך מכשרון המעשים המוקדמים לה וזהו כל יסוד ההנהגה ותכלית פעולת התפילה. ע״כ נאמנה תדע כי בכל ציור של תקוה לד׳ נתקרבת אל המטרה, אלא שלא הגיעך עדיין מצד שעוד לא השלמת, ע״כ ״חזק ויאמץ לבך״ להשלים, ״וקוה אל ד׳״.

במידה והאדם רואה שהחיסרון הגשמי שמתוכו ניגש האדם לתפילה עמוקה - עדיין לא התמלא כראוי, עליו לדעת שיש לכך סיבה יסודית. החיסרון הרוחני עדיין לא הגיע לידי תיקון שלם. על האדם מוטלת החובה להמשיך ולתקן בתפילתו את החיסרון הרוחני שהגיח לחייו, ולא להתייאש מאי התגשמות תפילתו. עליו להפנים שהוא נמצא בתהליך עמוק של תיקון, וכדרכם של תהליכים, ייתכן ויארכו הם זמן רב יותר מן המצופה. ככל שהמבוקש הוא עליון יותר ועמוק יותר כך ממילא התיקון שלו הוא יסודי ועלול להמשך זמן רב יותר.

כך מסביר הרב את דבריהם העמוקים של חז״ל, שהורונו להמשיך ולהתפלל כאשר אין אנו זוכים לראות את התגשמות תפלתנו בפועל. הם לימדו אותנו בחכמתם, שתפילה שלא התגשמה - אות היא על תהליך עמוק שעדיין לא הגיע למילויו התקין, ודורש הוא מאתנו להמשיך את עבודת התפילה והתיקון עוד ועוד.

אך כאן מוכרחים אנו לעמוד על נקודה יסודית וחשובה: כמובן שאין אנו באים לחשב חשבונות שמים. ייתכן ואדם יבקש על מילויו של חיסרון כזה או אחר כל חייו, אולם מבוקשו לא יתגשם בפועל לעולם, שכן לעיתים החיסרון הוא פרי חשבונו המופלא של השי״ת, שאין לנו כל השגה והבנה בו. אך מכל מקום אף שלא תתגשם הבקשה בפועל, מכל מקום עיקר הדבר, דהיינו תהליך התיקון הנצרך בוודאי יצר מהפכה רוחנית כבירה בעולמו של האדם, אע״פ שמסיבות נעלמות פירותיו החומריים של תהליך זה לא באו לידי גילוי מלא ברובד הגשמי של חיינו.

ברכה על פירות של אילני סרק

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

ברכה על פירות של אילני סרק

שיבולי הלקט- האוכל ממה שמוציאים אילני סרק מברך עליהם שהכל, מכיון שאינם חשובים כדי לברך עליהם בורא פרי העץ. ולכן כתב שבני אסא (הדסים) אע"פ שהם מבושלים ונחשבים כפירות ברכתם שהכל, וכן מבואר במנחות (כז ע"א) שארבעה מינים שבלולב שניים עושין פירות ושנים אינם עושים פירות (הדס וערבה) וא"כ משמע שפירות ההדס אינם נחשבים לפירות (כלומר פירות של אילני סרק).

והשו"ע פסק: "על פירות שמוציאין אילני סרק שהכל".

המ"ב (ה) ביאר שהטעם שמברכים עליהם שהכל הוא משום שאינם חשובים לברך עליהם בורא פרי העץ מכיון שהם נחשבים כעץ בעלמא.

מדוע לא יברך בורא פרי העץ על פירות ההדס כמו שמברך על התותים:

המ"ב ביאר שבפירות ההדס אינם דומים לתותים בסע' א' שברכתם עץ אע"פ שגדלים בסנה והסנה הרי הוא גם כן נחשב כאילן סרק- משום שהתותים הם טובים לאכילה חיים כשהם שוהים הרבה על הסנה ומתבשלים אלא שאין הענף מתקיים משנה לחברתה,

אבל כאן פירות של אילני סרק הם פירות גרועים, כגון תפוחים קטנים ואגסים קטנים שגדלים בעצי היער, שאינם ראויים לאכילה כשהם חיים, ולכן אינם חשובים לפרי ואפילו כשהפרי שלם ולכן ברכתם שהכל.

והברכה על אגוזים קטנים שנלקטים בעצי היער כשהם טובים לאכילה הם פרי גמור וברכתם עץ.

וכן על אגרע"ס (פרי בר) אע"פ שגדל על קוצים נהגו העולם לברך בפה"ע,

אבל על פרי אדום שגדל על קוצים שקורין בל"א (האנפוטין) וכ"ש על המינים שגדל על אטדין וקורין בל"א (שלום קערשין) ובלשון פולין (פיאניצעס) מברכין שהכל שאינן חשובין וגם שגדילין על אטדין.

גדר אילנות סרק:

הבה"ל כתב שהם אותן אילנות שגדלים מאליהם בלא זריעה ונטיעה ואינן ראויים לאוכלן חיין רק ע"י בישול וטיגון ולכן ברתכם שהכל וכן כתב בהלכה ברורה (ו). אבל אילנות שגדלים ע"י זריעה ונטיעה אפילו כשאינם טובים לאכולן חיים מברך אחר שנתבשל על של עץ בורא פרי העץ, ועל של אדמה אדמה.

שאלת השבוע

השותה מים מתי מברך?

ר' שלמה אבוטבול—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

אלא בצורה מורגשה שמכוונים אליה. והיו בני ישראל מצפים למה שייעד אותם משה שיוריד להם ענין מאת ה' שיראו אותו ויקבילוהו כאשר היו מקבילים עמוד הענן ועמוד האש בצאתם ממצרים, אשר היו מביטים אליו ומקבילים ומגדלים אותו ומשתחוים נכחו לאלהים. וכן היו מקבילים עמוד הענן אשר היה יורד על משה בדבר אתו האלהים והיו עומדים בני ישראל ומשתחוים נכחו לאלהים. ומה קרה לאחר שמשה עלה לשמיים ובושש לחזור? ממשיך ריה"ל ומבאר: וכאשר שמעו העם דברי עשרת הדברים ועלה משה אל ההר להוריד להם הלוחות כתובים ולעשות להם ארון להיות להם דבר נראה שיכונו נגדו, שבו הברית לאלהים והבריאה הרבונית, ר"ל הלוחות, זולת מה שדבק בארון מהענן והכבוד ומה שנראה בעבורו מהמופתים, ונשארו העם מצפים לרדת משה והם על ענינם לא שנו תארם ועדים ובגדיהם, אשר עמדו בהם יום מעמד הר סיני אך נשארו בתכונתם ממתינים למשה לעתים, ובושש מהם ארבעים יום והוא לא לקח צידה ולא נפרד מהם אלא על מנת שישוב ליומו, אז גברה המחשבה הרעה על קצת ההמון ההוא הגדול והתחילו המון העם להחלק מחלקות ומרבים העצות והמחשבות עד שנצטרכו מהם אנשים לבקש נעבד מורגש יכונו נגדו כשאר האומות, מבלי שיכחשו באלהות מוציאם ממצרים אבל שיהיה מונח להם להקביל אליו, כשיספרו נפלאות אלהיהם, כאשר עשו הפלשתים בארון שאמרו כי האלהים שם, וכאשר אנחנו עושים בשמים ובכל דבר שאנו יודעים שתנועתו אמנם היא בחפץ האלהים מבלי מקרה ולא רצון אדם ולא טבע. עם ישראל לא חיפשו אלהים אחרים אלא שליח, היינו דבר מוחשי שיוכלו לעבוד אותו כמתווך בינם לבין הקב"ה. וכמו שמוסיף שם: וחטאתם היה בציור אשר נאסר עליהם ושיחסו ענין אלהי אל מה שעשו בידם ורצונם מבלי מצות האלהים.

שבת שלום!